

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

LUONNON ÄÄNIÄ

Luonto säveltämisen lähtökohtana klassisessa soitinmusiikissa

TEKIJÄ Minea Suhonen

Koulutusala Kulttuuriala	
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Minea Suhonen	
Työn nimi Luonnon ääniä. Luonto säveltämisen lähtökohtana klassisessa soitinmusiikissa	
Päiväys 6.5.2022	Sivumäärä/Liitteet 31/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutustua ohjelmamusiikkiin ja luonnon kuvaamisen mahdollisuuksiin klassisessa soitinmusiikissa. Tavoitteena oli säveltää luontorunojen pohjalta kolme ohjelmamusiikillista kappaletta erilaisille kokoonpanoille ja esittää ne. Idea opinnäytetyöhön tuli tekijän omasta kiinnostuksesta luontoa ja säveltämistä kohtaan.</p> <p>Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa tutkiessaan ohjelmamusiikkia ja luonnon kuulumista musiikissa tekijä hyödyntää teoreettisen tietoperustan lähdemateriaalina kirjoja, internet-julkaisuja, nuotteja sekä levytyksiä eri kappaleista. Analysoidessaan omia sävellyksiään tekijä esittelee nuottiesimerkein käyttämiään musiikillisia tapoja, joilla kuvasi luontoa kappaleissaan. Työnsä kirjallisessa osiossa tekijä vertailee sävellystensä suhdetta aiempaan ohjelmalliseen, luontoa kuvaavaan musiikkiin. Produktiota kuvatessaan tekijä käsittelee myös konsertin toteutumista ja erilaisia roolejaan opinnäytetyötä toteuttaessaan.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena syntyneet kappaleet <i>Luminen metsä</i>, <i>Kylmyys</i> ja <i>Talviyön valot</i> kantaesitettiin Kuopion Musiikkikeskuksessa 23.2.2022. Tekijä oppi sävellysprosessin yhteydessä lisää myös sävellyksissä käytetyistä soittimista, ja pääsi kehittämään omaa osaamistaan niin säveltäjänä kuin muusikkonakin. Produktion sävellyksiä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa muissakin esiintymisissä ja kappaleista voidaan julkaista nuotit.</p>	
Avainsanat säveltäminen, luonto, ohjelmamusiikki	

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Music Pedagogy	
Author(s) Minea Suhonen	
Title of Thesis Sounds from the nature. Composing classical instrumental music based on nature	
Date 6.5.2022	Pages/Appendices 31/3
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to explore program music and the possibilities of depicting nature in classical instrumental music. The goal was to compose and perform three programmatic pieces for different ensembles and base the compositions on nature-portraying poems. The idea for this thesis came from author's own interest in the nature and composing.</p> <p>To explore program music and nature-based music, the author utilizes books, internet publications, sheet music and recordings. While analyzing the pieces that were composed for the thesis, the author shows excerpts from sheet music to point out the ways of depicting nature in the compositions. In the written part of the thesis, the author compares the pieces composed for thesis to earlier programmatic, nature-based music. As describing the production, the author handles the fruition of the concert and the different roles in carrying out the production.</p> <p>The pieces that were composed for the thesis, <i>Luminen metsä</i>, <i>Kylmyys</i> and <i>Talviyön valot</i>, were premiered in Kuopio Music Centre on February 23, 2022. During the composing process the author learned more about the instruments used in the compositions and was able to grow both as a composer and a musician. In the future, the compositions could be utilized in other performances and the sheet music from the pieces could be published.</p>	
Keywords composing, nature, program music	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	5
2	LUONNON KUVAAMISEN MAHDOLLISUUDET MUSIIKISSA.....	7
2.1	Ohjelmamusiikin määritelmä.....	7
2.2	Luonnosta inspiroitunut musiikki.....	8
2.3	Luonnosta imitoitu musiikki.....	9
3	TAITEELLINEN PRODUKTIO.....	11
3.1	Produktiokuvaus.....	11
3.2	Konsertti.....	12
3.2.1	Harjoittelu.....	12
3.2.2	Toteutus.....	13
3.3	Erilaiset roolini opinnäytetyössä.....	14
3.3.1	Taustani muusikkona.....	14
3.3.2	Taustani runoilijana.....	15
3.3.3	Taustani säveltäjänä.....	15
3.3.4	Muut roolini produktiossa.....	16
4	RUNOISTA SÄVELLYKSIKSI.....	17
4.1	Luminen metsä – saksofonikvartetto.....	17
4.2	Kylmyys – klarinettisoolo.....	19
4.3	Talviyön valot – klarinettiduetto.....	22
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	27
6	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET.....	30
	LIITE 1: LINKKI KÄNNYKKÄTALLEENTEeseen KONSERTISTA.....	32
	LIITE 2: INFOVIHKONEN SÄVELLYKSISTÄNI.....	33
	LIITE 3: TIEDOTE KONSERTISTA.....	34

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli säveltää ja esittää yleisölle uusia kappaleita, joiden inspiraationa ja kuvaamisen kohteena toimi luonto. Opinnäytetyöni on taiteellinen produktio, jota varten sävelsin kappaleet itsekirjoittamieni luontoa kuvaavien runojen pohjalta. Olen aina nauttinut luonnossa liikkumisesta ja ollut innostunut luonnossa tapahtuvista ilmiöistä. Lisäksi luonnon kuuluminen musiikissa on mielestäni kiinnostava tutkimuskohde, minkä vuoksi halusin sisällyttää nämä elementit opinnäytetyöhöni. Teokset kantaesitettiin 23.2.2022 osana Kuopion konservatorion, Savonia-ammattikorkeakoulun ja Sibelius-Akatemian yhteistä Talvikamari-festivaalia.

Työni kirjallinen osuus tutkii ohjelmamusiikkia ja erityisesti sitä, kuinka luonto voi kuulua musiikissa. Tutustuessani aiheeseen pohdin kysymystä kahdelta eri kannalta: kuinka ohjelmamusiikki voi saada inspiraatiota luonnosta yrittämättä suoranaisesti matkia luontoa ja sen ääniä, ja kuinka luontoääniä voidaan imitoida mahdollisimman tarkasti musiikissa. Tutkimuksessani käytän muutamia minulle tärkeitä säveltäjiä ja heidän kappaleitaan esimerkkinä. Valitsin kyseenomaiset kappaleet esimerkeiksi siksi, että ne ilmentävät luontoa eri tavoin ja henkilökohtaisesti pidän kappaleiden säveltäjien musiikista.

Opinnäytetyöni taiteellisessa osiossa säveltämissäni kolmessa kappaleessa lähestyn luonnon ja musiikin suhdetta tutkimieni kahden eri näkökulman kautta. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa analysoin kappaleitani ja tuon esille, miten perustelen sävellyksiini tekemiäni musiikillisia valintoja luonnon kuvaajana. Pohtiessani sävellyksiäni taustoitan niiden suhdetta inspiraationa toimineisiin runoihin ja luontoon nuottiesimerkkien avulla. Työn kirjallisessa osiossa tarkastelen myös sävellysteni suhdetta esimerkkikappaleisiin.

Taiteellisessa produktiossa minulle kuului tutkimuksen ja sävellysprosessin lisäksi monia muitakin rooleja. Tässä opinnäytetyössä luvussa kolme produktion kokonaiskuvaa taustoittaessani keskityn erityisesti musiikillisten sekä sävellyksiin vaikuttavien elementtien pohtimiseen: taustoitan omaa muusikkouttani, runoilijuuttani sekä säveltäjyyttäni. Lisäksi teen lyhyen katsauksen muihin rooleihini produktiossa ja kuvaan kappaleiden harjoittelemista ja konserttia.

Theseuksesta hakemalla hakusanalla ”ohjelmamusiikki” löytyy vain muutamia ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä. Opinnäytetyöt käsittelevät ohjelmamusiikkia esimerkiksi orkesterimusiikin ja elokuvamusiikin lähtökohdista (Dumell & Laitinen 2014; Pasila 2016). Myös luonto ja musiikki -teema on käsitelty aiemmin sekä AMK- että YAMK-opinnäytetöissä. Töissä on tutkittu esimerkiksi vesiaiheita pianomusiikissa sekä luonnon ja ihmisen vuorovaikutusta musiikissa (Oksanen 2020; Larikka 2021). Lähiaikoina luonto- ja metsäteema ovat toimineet muidenkin taiteellisten opinnäytetyöprojektien innoittajina. Luontoteemaa on käytetty esimerkiksi kuvataiteen koulutusohjelman opinnäytetöiden lähtökohtana (Mäki 2021; Väisänen 2021).

Kirjallisuus, jota aiheesta ”ohjelmamusiikki” löytyy Taideyliopiston kirjaston hakukoneen avulla, on pääasiassa englanniksi. Huolimatta vähäisestä painetusta suomenkielisestä materiaalista, opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen. Ohjelmallinen musiikki – erityisesti luontoa kuvaava musiikki – on viime aikoina kiinnostanut monia säveltäjiä. Nykyihmisen suhde luontoon ja sen ekologisiiin ongelmiin on

monimutkainen. Tämä on inspiroinut 2000-luvulla monia säveltäjiä genrestä riippumatta ottamaan luontoaiheisilla teoksillaan kantaa esimerkiksi ekokriisiin. (Torvinen & Välimäki 2019, 3.)

2 LUONNON KUVAAMISEN MAHDOLLISUUDET MUSIIKISSA

2.1 Ohjelmamusiikin määritelmä

Ohjelmamusiikilla tarkoitetaan usein länsimaisen taidemusiikin instrumentaalikappaletta, jossa viitataan musiikin ulkopuolella vaikuttavaan sisältöön, kuten esimerkiksi kaunokirjalliseen tekstiin tai luontoon. Termin ohjelmamusiikki on alun perin ottanut käyttöön unkarilaissäveltäjä Franz Liszt. Sävellyksen tulkintakontekstin voi luoda kappaleen nimi tai vaikka sävellykseen liitetty runo. (Scruton 2001, 1; Tieteen termipankki 2016.) Näin ollen ohjelmamusiikillisen kappaleen sisältöä voidaan analysoida ulkopuolisen vaikuttimen kautta, ei pelkästään musiikillisten rakenteiden. Historiallisesti Ludwig van Beethovenin vuonna 1806 säveltämä teos *Pastoraalisinfonia* ja sen osien kuvailevat nimet näyttivät suuntaa musiikin ohjelmallisuudelle (Kotilainen 2018). Ohjelmamusiikin nousu tapahtui erityisesti ”pitkän” 1800-luvun aikana vuosien 1789–1914 välillä. Huolimatta siitä musiikilla on ollut ohjelmallisia piirteitä jo varhain tätä ennen. Antonio Vivaldin vuoden 1725 tienoilla säveltämä viulukonserttosarja *Neljä vuodenaikaa* ilmentää viitteitä esimerkiksi erilaisista linnuista ja myrskyistä. (Kregor 2015, 3.)

Ohjelmamusiikki ja sen suosion nousu oli erityisesti romantiikan ajan ilmiö. Kotilaisen (2018) mukaan ohjelmallisen musiikin nousuun vaikuttavia syitä olivat muun muassa säveltäjien kiinnostus muihinkin taiteisiin, ihmisen subjektiivisten kokemusten välittämisen halu ja klassismin ajan musiikista irtautuminen vapaampiin muotorakenteisiin. Orkesterimusiikissa ohjelmallisuus usein ilmeni ohjelmallisena sinfoniana tai sinfonisena runona. Ohjelmallisessa sinfoniassa ohjelmallisuuden tuo esiin esimerkiksi sinfonian ja sen osien kuvailevat nimet, esimerkiksi Hector Berliozin vuonna 1830 säveltämä *Fantastinen sinfonia*. Sinfoninen runo on vapaamuotoisempi teos orkesterille, esimerkiksi Jean Sibeliuksen vuonna 1914 säveltämä *Aallottaret*. (Kregor 2015, 248; Kotilainen 2018.)

Myöhemmin 1900-luvulla ohjelmallisuus sai uusia muotoja orkesterimusiikissa. Esimerkiksi Sergei Prokofjevin vuonna 1936 säveltämä teos *Pekka ja susi* toi orkesterimusiikkiin mukaan kertojan ja pedagogisen näkökulman. (Kotilainen 2018.) 1900-luvulla sävellettyjä muita ohjelmallisia teoksia ovat esimerkiksi Claude Debussyn vuonna 1913 säveltämä soolohuiluteos *Syrinx* ja Olivier Messaienin vuosina 1940–1941 säveltämä kamarimusiikkiteos *Quatuor pour la fin du temps* klarinetille, viululle, sellolle ja pianolle (McCalla 2003, 48–50).

Ohjelmamusiikin vastakohta on absoluuttinen musiikki. Absoluuttinen musiikki on musiikin ulkopuolista tekijöistä riippumaton musiikkia, jolla ei pyritä ilmaisemaan mitään (Oramo 1989). Ohjelmallisen ja absoluuttisen musiikin välillä musiikin syvin olemus on ollut kiistelty teema. Myöhemmin tätä kahtiajakoa on kyseenalaistettu. (Murtomäki 2005; Tieteen termipankki 2016.)

Luontoa kuvaavaan ohjelmamusiikkiin tutustuessani tein jaon karkeasti kahteen: luonnosta inspiroituneeseen ja luonnosta imitoituun musiikkiin. Kahtiajako on itse keksimäni eikä perustu aiemmalle tutkimukselle. Tein jaon antaakseni uuden näkökulman aiheeseen. Valitsin esimerkkikappaleiksi teoksia, jotka ilmentävät luontoa eri tavoin ja joista itse henkilökohtaisesti pidän. Valitsemani sävellykset eivät kuitenkaan ole suoranaisesti tai tietoisesti ohjanneet sävellystyötäni.

2.2 Luonnosta inspiroitunut musiikki

Kuten monilla muillakin teemoilla musiikin ulkopuolella, luonnolla on ollut monien säveltäjien teoksiin iso merkitys. Aina luonto ei ole musiikissa suoranainen imitoinnin kohde, vaan se on enemmänkin inspiraationa säveltäjälle. Luonto voi olla teema, josta säveltäjä pyrkii luomaan impression eli vaikutelman, mutta ei mukaile luontoa ja sen ääniä säveltasollisesti tai rytmillisesti täsmällisesti. Esimerkiksi impressionistisen ranskalaissäveltäjä Claude Debussyn (1862–1918) yksi tunnetuimmista orkesterikappaleista *La Mer* kuvaa merta ja sen aaltoja (Helsingin kaupunginorkesteri julkaisuaika tuntematon). Kappaletta kuunneltaessa on selvää, että vaikka meri ja sen kuohut ovat kappaletta kuvaamisen kohteena, sitä ei ole yritetty tehdä suoraan imitoiden. Kappalessa rytmiset elementit ja tekstuurin paksuus luovat mielikuvia lainehtivasta ja mylvivästä merestä. Esimerkiksi kappaletta kolmannessa osassa, *Tuulen ja meren vuoropuhelu*, heti osan alussa eri soitinryhmät ja niiden vuorottelut luovat mielikuvaa dialogista. Puhaltajat vastaavat pitkillä äänillä josten intensiivisesti mylvivään aiheeseen. (Nuottiesimerkki 1.)

NUOTTIESIMERKKI 1. Debussy, Claude: *La Mer*, L. 109 3. osa, tahdit 7–12. *Tuulen ja meren vuoropuhelu* (Durand 1909)

Jean Sibelius (1865–1957) on luonnehdittu Suomen tärkeimmäksi säveltäjäksi. Hän on monien mielestä teoksillaan onnistunut vangitsemaan ja ikään kuin sanoittamaan musiikiksi suomalaisia myyttejä ja luontoa. (Murtomäki 1997.) Sibeliuksen teos *Tapiola Op. 112* on vuonna 1926 sävelletty sinfoninen runo. Kappaletta nimi Tapiola viittaa suomalaisen kuulijan mielessä Kalevalan metsänjumala Tapioon. (Tawaststjerna 1988, 251.) *La Merin* tapaan *Tapiolan* ohjelmallisuus on esillä kappaletta nimessä, mutta lisäksi runon muodossa. Kustantajan pyynnöstä Sibelius täydensi teostaan nelirivisellä runolla, joka avaa teoksen olemusta paremmin myös Kalevalasta tietämättömälle kuulijalle (Tawaststjerna 1988, 251).

Toisin kuin *La Mer*, *Tapiola* ei nimenä kerro, mitä kappale tarkalleen kuvaa. Jousisoitinten pitkäkestoinen matala säestyskuvio tahdeissa 51–106 kuvaa metsien ääretöntä rauhaa. Nämä useaan kertaan toistuvat, tersseissä liikkuvat säestyskuviot luovat tunnelmaa ikuisuudesta toisteisuudellaan.

(Nuottiesimerkki 2.) Vaskien raivoiset, voimakkaat kahdeksasosat tahteissa 356–358 puolestaan kuvaavat ukkosen jyrahdyksiä. (Tawaststjerna 1988, 252.) Dynamiikat ja korostukset sekä sävelkorkeus tässä esimerkissä saavat aikaan tunnelman ukkosesta (Nuottiesimerkki 3). Nähdäkseni nämä esimerkit kuvaavat elementtejä luonnossa, mutta eivät tarkalleen imitoi niitä.

NUOTTIESIMERKKI 2. Sibelius, Jean: Tapiola, Op. 112 tahdit 79–82. (Breitkopf und Härtel 1926/1954)

The image shows a musical score for three instruments: Tr. (Trumpet), Trb. (Trumpet), and Timp. (Timpani). The score is in bass clef and features complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes. Dynamic markings include *fff* (fortissimo) and *dim. molto* (diminuendo molto). The Tr. and Trb. parts have a melodic line, while the Timp. part has a more rhythmic, percussive line.

NUOTTIESIMERKKI 3. Sibelius, Jean: Tapiola, Op. 112 tahdit 356–358. (Breitkopf und Härtel 1926/1954)

Joskus kuvaamisen kohteena saattaa olla äänetön ja silti tavanomainen ilmiö: esimerkiksi valot. Urmas Sisask (1960) on virolainen säveltäjä ja tähtitieteen harrastaja. Sisaskin inspiraatio kappaleisiin kumpuaa tähdistä ja astronomiasta. Hän käsittelee tähdistöä ja tähtitaivasta kappaleissaan muun muassa intuitiivisesti. Inspiraatio rakentuu kokemuksista ja hänen tekemistään havainnoista. (Eesti Muusika Infokeskus julkaisuaika tuntematon.) Kappaleessaan *Starry Sky Cycle* hän kuvaa tähtiä esimerkiksi korkeasta rekisteristä soivalla, kirkaalla tekstuurilla (Väinmaa 1993).

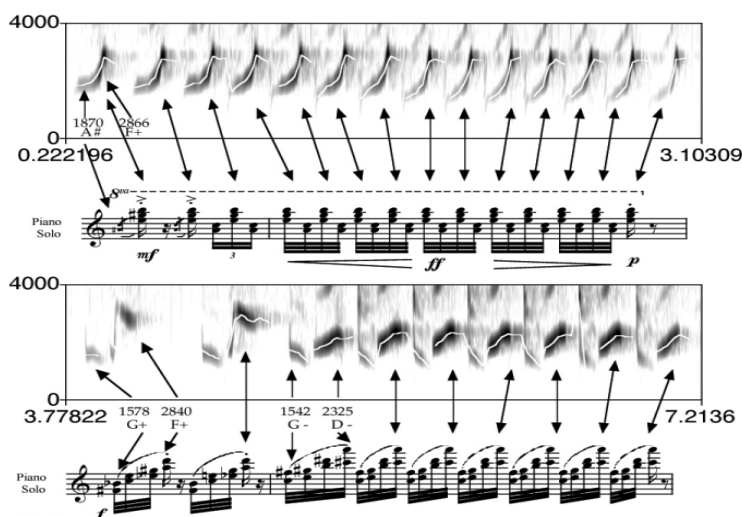
Luonnosta inspiraationsa saanut musiikki on moninaista. Monet säveltäjät ovat saaneet inspiraatiota luonnosta sävellystyöhönsä, mutta esimerkikikappaleiden myötä voinee todeta, että luonnon käsittelemisessä ei ole vain yhtä absoluuttista, oikeaa tapaa.

2.3 Luonnosta imitoitu musiikki

Joskus musiikilla pyritään matkimaan jotakin ilmiötä mahdollisimman tarkasti. Samaan aikaan, kun jotkut saavat inspiraationsa luonnosta, toiset säveltäjät ovat tutkineet luonnonilmiöitä ja säveltäneet mahdollisimman tarkkoja luontokuvauksia musiikkiinsa. Luvussa 2.2. tarkastelemani Sisask hyödyntää intuitiotaan, havaintojaan ja kokemuksiaan säveltäessään. Lisäksi tähtitieteen harrastajana hän hyödyntää taivaankappaleiden liikkeistä saatavaa dataa. Sisask muuttaa taivaankappaleiden liikkeistä mitatun värähtelyn osoittamat äänet ihmiskorvan kuultavaksi musiikissaan. (Eesti Muusika Infokeskus julkaisuaika tuntematon.) Tällä tavalla hän tekee musiikissaan kuultavaksi ilmiöitä, joita ihminen voi rajallisilla aisteillaan muuten vain nähdä.

Jotkut säveltäjät pyrkivät imitoimaan jotakin ihmiskorvalle tuttua luontoääntä kappaleissaan. Olivier Messiaen (1908–1992) oli ranskalainen säveltäjä ja ornitologi. Säveltäjän kiinnostus lintuihin kuului hänen musiikissaan. Luonnossa liikkeessaan Messiaen nuotinsi useiden lintujen laulun ja käytti linnunlaulua sävellyksissään. (Nuorvala, 2008.) Muun muassa kappaleessaan *Oiseaux exotiques* Messiaen imitoi monien eri lintujen laulua ja yhdisti sen musiikkiin (kuva 1). Linnunlaulu on Messiaenin kappaleissa toistuva elementti. Keskitysleirillä säveltäneessään kvartetossa *Quatuor pour la fin du temps* ajan pysähtyneisyyden lisäksi hän hyödynsi linnunlaulua. Kolmannessa osassa, *Lintujen tuonellassa*, klarinetti soittaa lyhyitä pätkiä linnunlaulua pysähtyneen tunnelman keskelle. (McCalla 2003, 50.)

Cardinal, spectrogram and *Oiseaux exotiques*, pp. 8–9

KUVA 1. Kardinaalin laulu nuotinnettuna kappaleessa *Oiseaux exotiques* (Fallon, julkaisuaika tuntematon.)

Kehittyneen teknologian turvin on mahdollista entistä paremmin ja konkreettisemmin tuoda luonto osaksi musiikkia. Einojuhani Rautavaara (1928–2016) hyödynsi orkesteriteoksessaan *Cantus Arcticus* (1972) taustanauhalle tallennettua linnunlaulua, joka sulautuu osaksi orkesteria (Lintu 1999). Konkreettisuudessa säveltäjä käyttää tallennettuja ääniä osana musiikkiaan. Äännet voivat olla esimerkiksi liikenteestä tai luonnosta, tai vain hälyääniä. (Pohjannoro 2008.)

Samoin kuin luonnosta inspiroituneessa musiikissa, luonnosta imitoidussa musiikissa on monia mahdollisuuksia. Esimerkkikappaleiden perusteella ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa imitoida luontoa musiikissa. Imitoinnissa mahdollisuudet ovat laajoja. Kuten Sisaskin tapauksessa, luontoa voidaan imitoida jopa hyvin huomaamatta. Toisaalta toisena ääripäänä on konkreettinen musiikki, joka tekee musiikista äärimmäisen tarkkaan kuvailevaa.

3 TAITEELLINEN PRODUKTIO

3.1 Produktiokuvaus

Keväällä 2021 aloin tekemään opinnäytetyösuunnitelmaa. Olin jo hyvissä ajoin aiemmin päättänyt tekeväni taiteellisen opinnäytetyön, sillä opinnäytetyön puitteissa halusin erityisesti kehittää omaa muusikkouttani. Halusin päästä käyttämään omaa luovuuttani uudella tavalla: aluksi pohdin, että voisin tehdä suosikkikappaleistani soitinnoituksia tai sovituksia saksofonikvartetille. Kuitenkin sitä vaihtoehtoa enemmän minua kiehoi ajatus säveltämisestä ja klarinetin soittoteknisten mahdollisuuksien hyödyntämisestä. Päätin, että sävellän ainakin klarinetille kappaleen, jossa laajennetut soittotekniikat pääsevät hyödynnettäväksi.

Halusin ottaa sävellystyöhön inspiraation ja kuvaamisen kohteen minulle tärkeästä musiikin ulkopuolisesta asiasta, luonnosta. Olen aiemmin kirjoittanut runoja omien luontokokemuksieni pohjalta, ja päätin ottaa omat runoni käyttöön. Opinnäytetyöprosessi oli siis jossain mielessä alkanut runojen muodossa jo aiemmin tietämättäni. Koska toisesta ammattikorkeakouluvuodestani lähtien olin soittanut saksofonikvartetissa, päätin säveltää sille kokoonpanolle jotain. Olin aiemmin ajatellut tutkia nimenomaan klarinetin soittoteknisiä mahdollisuuksia opinnäytetyössäni, mutta koska halusin tuottaa kappaleen myös neljälle saksofonille, ei se idea tuntunut enää luontevalta. Lopulta päätin, että sävellän opinnäytetyötäni varten kolme kappaletta: saksofonikvartetin, klarinetisoolon sekä dueton klarinetille ja jollekin matalammasta rekisteristä soivalle instrumentille. Ensiksi pohdin klarinetin pariin jotain vaskipuhallinta. Pohdintojen jälkeen dueton toiseksi soittimeksi valikoitui bassoklarineti. Kevään aikana opinnäytetyösuunnitelma oli tarkentunut: opinnäytetyössäni sävellän kolme ohjelma-musiikillista kappaletta, jotka esitetään myöhemmin.

Syksyllä 2021 varsinainen sävellystyö alkoi, kun Matti Heininen alkoi ohjata sävellysprosessia. Aloitimme yhtyekappaleista, sillä niiden oli tärkeintä valmistua ajoissa muille soittajille harjoiteltavaksi yhteisharjoituksia ja konserttia varten. Yhtyeiden kasaaminen kävi helposti. Saksofonikvartetti oli jo valmiiksi koossa, ja jäsenet lähtivät mielellään produktiooni mukaan soittajiksi. Saksofonikvartetin sisältä löytyi duettoon bassoklarinetisti. Samoihin aikoihin päätimme silloisen ohjaajani kanssa, että kappaleiden ensiesityksen ajankohdaksi sopisi loistavasti Kuopion konservatorion Talvikamari-festivaaliviikko, joka pidetään vuosittain perinteisesti viikolla 8. Asetin muita soittajia vaativien kappaleiden takarajaksi joulun. Sooloa ehditsin hioa vielä senkin jälkeen, olihan se kappale, jonka tulisin harjoittelemaan ja esittämään yksin. Konserttipäiväksi varmistui 23.2.2022.

Lähetin kappaleet soittajille 22.12.2021, joten asettamani takaraja piti. Tarkoituksemme oli aloittaa harjoitukset heti joululoman jälkeen, mutta etäopiskeluvuikon ja yhden soittajan murrettua kätensä joulukuussa, pääsimme aloittamaan harjoitukset hieman ennakoitua myöhemmin. Koronarajoitusten antaessa periksi konsertti onnistui onneksemme järjestää livetapahtumana, ja sen lisäksi konsertti striimattiin.

3.2 Konsertti

3.2.1 Harjoitteleva

Opiskelin syyslukukauden 2021 ulkomailla, joten soittajille oli alusta asti selvää, että yhteisharjoitukset alkavat kevätlukukaudella 2022. Lupasin lähettää nuotit ja partituurit soittajille hyvissä ajoin ennen harjoitusten alkua, jotta heillä olisi riittävästi aikaa tutustua kappaleisiin ennen yhteistreenien alkamista. Soittajat saivat nuotit 22.12.2021. Konsertissa sopraanosaksofonia ja bassoklarinetiä soitti Sinna Hujanen, tenorisaksofonia Konsta Jokelainen ja baritonisaksofonia Pekka Toivanen.

Alkuperäinen suunnitelmani oli aloittaa treenit välittömästi joululoman jälkeen viikolla kaksi, mutta harjoitusten aloittaminen venyi hieman. Savonia antoi etäopetusmääräyksen ensimmäiselle kevätlukukauden opetusviikolle, joten luonnollisestikaan emme päässeet aloittamaan treenejä suunnitellusti. Lisäksi yksi soittajista oli loukannut kätensä joulukuussa. Hänen kätensä kuntoutus oli vielä kesken, joten viikot kolme ja neljä menivät vielä ilman yhteistreenejä. Soittajien aikataulujen selvityä ja järjestettyä aloitimme kvartetin treenaamisen 1.2.2022. Harjoituksia pidettiin kvartetin kanssa yhteensä neljä, ja niiden lisäksi ennen konserttia kenraaliharjoitus konserttipaikalla, Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarisalissa.

Saksofonikvartettoa harjoiteltaessa varsinkin ensimmäisten treenien teemoiksi nousivat erityisesti rytmiset elementit. Harjoituksissa tiettyjä kohtia soitettiin useita kertoja toistaen, jotta rytmiset ja tahtilajilliset asiat jäisivät mieleen ja kaikki soittajat ymmärtäisivät ne mahdollisimman samalla tavalla keskenään. Kappaleen tempo- ja tahtilajimuutosten hahmottamiseen ja sujuvuuteen käytettiin mielestäni suhteessa eniten aikaa. Kappaleen soinnillisissa asioissa harjoituksissa keskityttiin erityisesti "vaaranpaikkoihin": herkkiin paikkoihin, kuten kahden saksofonin yhteissointiin tai soinnillisesti haastavien sointujen rakentamiseen mahdollisimman puhtaasti. Harjoitusten edetessä pystyimme menemään kerralla pidempiä pätkiä kappaleesta, ja viimeisissä harjoituksissa teimme pääasiassa läpimenoja eli soitimme kappaleen kokonaan läpi, jotta siihen tulisi rutiinia ja kokonaiskuva hahmotuisi kaikille selkeänä.

Duettoa harjoiteltaessa klarinetin ja bassoklarinetin yhteissointi oli helppo löytää alusta alkaen. Harjoituksissa painopiste keskittyi erityisesti rytmiseen yhteissoittoon. Etenkin ensimmäisessä osassa oli tärkeää saada selkeä käsitys yhteisestä temposta, sillä osa perustui paljon vuorottelulle ja nopeille kuvioille suhteessa rauhalliseen tempomerkintään. Ensimmäistä osaa harjoittelimme jonkin verran metronomi apunamme, jotta nopeat kuviot eivät lähtisi vahingossa nopeutumaan. Kolmatta osaa harjoittelimme tempoa pikkuhiljaa lisäämällä sen virtuoottisuuden vuoksi. Tässä osassa keskityimme samanaikaisuuteen ja pieniin tempomuutoksiin, joita osassa oli jonkin verran. Toinen osa ei vaatinut niin paljon hiomista, kuin kaksi muuta osaa. Toisessa osassa keskityimme fraseeraukseen ja siihen, mihin on hyvä tehdä hengityspaikat sujuvuuden takaamiseksi. Duetossa pyrimme tekemään paljon läpimenoja, jotta kappaleeseen tulisi varmuutta ja rutiinia.

Pidimme duettoharjoituksia yhteensä viidet. Pääsimme aloittamaan harjoitukset tammikuun viimeisenä päivänä. Harjoitukset etenivät melko samalla tavalla kuin saksofonikvartetin: aluksi soitimme useampia kertoja haastavia paikkoja saadaksemme varmuutta niihin. Loppua kohden pystyimme tekemään läpivetoja, eli soitimme koko kappaleen kerralla alusta loppuun. Konserttipäivänä

pääsimme lisäksi tekemään kenraali- ja samalla soundcheck-harjoituksen konserttipaikassa, Kamarisalissa.

Soolon harjoittelu oli hyvin erilainen prosessi verrattuna yhtyekappaleiden harjoittamiseen. Säveltäessäni sooloa kokeilin erilaisia ideoita ja vaihtoehtoja klarinetilla, jolloin harjoittelu alkoi tiettyllä tavalla jo sävellysvaiheessa. Soolo oli sävellyksistä viimeisenä valmis. Sain sen valmiiksi tammi-kuussa 2022, vaikkakin pieniä muutoksia kappaleeseen tein vielä harjoitellessani sitä. Kappaleen valmistumisen jälkeen harjoittelin erityisesti haastavimpia paikkoja. Minun tapauksessani ne olivat kappaleen virtuoottiset elementit, sekä kappaleen multifonit, jotka vaativat tarkkaa puhalluspainetta. Kuten kahdessa edellisessä kappaleessakin, halusin tehdä riittävästi läpimenoja harjoitellessani sooloa. Halusin olla varma siitä, että saan tehtyä kappaleesta ehjän kokonaisuuden sekä siitä, että kappale toimii sujuvana alusta loppuun. Kuten perusohjelmistoa treenatessanikin, sooloa harjoiteltaessa otin paljon harjoitusvideoita, joista kuuntelin, olivatko artikulaatiot tarpeeksi selkeitä ja sainko ilmaista haluamiani asioita omalla soitollani. Konserttipäivänä ehdin vielä tehdä harjoituksen salissa, ja sain siten käsityksen salin akustiikasta.

3.2.2 Toteutus

Sävellykset kantaesitettiin 23.2.2022 Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarisalissa Talvista tunnelmointia -konsertissa. Livetapahtuman lisäksi konsertti oli katsottavissa kahden viikon ajan striiminä, josta huolehti Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto. Sävellysteni osuus konsertista kuvattiin myös yleisöstä käsin kännykällä. Kännykkätallenne on katsottavana liitteenä (ks. liite 1). Esitys toteutettiin osana Kuopion Konservatorion, Savonia-ammattikorkeakoulun sekä Sibelius-Akatemian perinteistä Talvikamari-festivaalia. Festivaali järjestettiin 18. kerran (Talvikamari-festivaaliesite, Kuopion konservatorio 2022, 2). Konsertin avasi Wolfgang Amadeus Mozartin *Klarinettikvintetto, K. 581* ja sävellysteni jälkeen päätti Robert Schumannin *Pianokvintetto, Op. 44*.

Konsertissa yleisölle oli saatavilla perinteinen konserttiohjelma, joka esitteli tämän sekä muiden Talvikamari-festivaaliviikon konserttien sisällön. Lisäksi tein oman infovihkon (ks. liite 2) sävellyksistäni. Vihkoseen lisäsin sävellyksiäni innoittaneet runot sekä pienet kuvaukset jokaisesta sävellyksestä. Minulle oli tärkeää, että yleisö saisi tarkemman käsityksen kappaleistani ja näkisi inspiraation niiden takana.

Juuri ennen esiintymistämme koimme jännityksen hetkiä, kun yhden soittajista saksofoni lakkasi toimimasta hetki ennen esiintymisvuoroamme. Olimme vähällä vaihtaa esitysten järjestystä, mutta onneksemme saimme saksofonin toimimaan ja pääsimme lopulta esittämään kappaleet alkuperäisessä järjestyksessä. Sävellysteni osuus esitettiin järjestyksessä saksofonikvartetto *Luminen metsä*, klarinettisoolo *Kylmyys* ja duetto *Talviyön valot*.

Esitys onnistui kokonaisuudessaan hyvin ja saamani palaute konsertin jälkeen oli todella positiivista. Erityisesti klarinettisoolo oli yleisön mieleen. Yleisöä kiinnosti kappaleessa käytetyt modernit soitteknikat. Muutkin kappaleet onnistuivat hyvin, harjoittelumme asiat toteutuivat juuri niin kuin olin toivonut. Saksofonikvartetin vire olisi voinut olla alussa parempi. Osa soittajista odotti vuoroaan

salin ulkopuolella ja lämmitteli saksofonejaan, osa katsoi konserttia salissa, jolloin heidän saksofoninsa olivat hieman kylmempiä ja täten vireellisesti matalampana. Ennakko-odotuksissa haastavimmat paikat saksofonikvartetossa soivat lopulta esityksessä hyvin, mistä olin todella tyytyväinen.

Minusta tuntui siltä, että soittajat pystyivät nauttimaan esiintymisestä ja tunnelma lavalla oli varma ja rento. Konsertin jälkeisten keskustelujen perusteella he tunsivat samalla tavalla. Soolokappaleessa huomasin jännittävänä aluksi, mutta kappaleen edetessä pystyin nauttimaan olostani lavalla ja minusta tuntui mukavalta näyttää yleisölle sävellys- ja harjoittelutyön tuloksia. Salin akustiikka palveli multifonien sävyjä todella hyvin. Duettokappaletta esittäessämme kykenimme mielestäni uppoutumaan musiikkiin. Konsertin jälkeen sainkin palautetta siitä, että esiintyminen oli luontevaa ja lavalla ei ollut näkyvissä jännitystä.

3.3 Erilaiset roolini opinnäytetyössä

3.3.1 Taustani muusikkona

Saatuani Pielisen-Karjalan musiikkiopistosta päättötodistuksen keväällä 2018 yhdeksän opintovuoden jälkeen, hain Savonia-ammattikorkeakouluun opiskelemaan musiikkipedagogiikkaa. Huolimatta siitä, että hain pedagogisen painotuksen koulutukseen, minua kiinnosti jo hakuvaiheessa se, mihin suuntaan voisin kehittyä muusikkona. Lukioaikani olin musiikkilinjalla, jossa lauloin ja soitin bändissä, mistä sain tärkeää kokemusta yhteissoitosta. Tuolloin profiilini muusikkona oli ehkä enemmän kevyeen musiikkiin painottuva. Toisaalta musiikkiopistossa soittamani ohjelmisto oli klassista, joten profiilini klarinetistina oli hyvin klassinen.

Aikani Savonia-ammattikorkeakoulussa on muovannut muusikkouttani monipuolisemmaksi, enemmän klassiseen musiikkiin suuntautuvaksi. Olen päässyt soittamaan monenlaisissa kokoonpanoissa pienistä kamarimusiikkiyhtyeistä isoon sinfoniaorkesteriin. Minulle on auennut uudenlaisia mahdollisuuksia toimia muusikkona, kun hankin alttosaksofonin ja aloin soittaa sitä saaden pari soittotuntia. Se on mahdollistanut minun työskennellä teatterimusiikkona ja osallistua erilaisiin yhteisiin koulun yhteismusisoinnin puitteissa. Olen mahdollisimman pienellä kynnyksellä lähtenyt mukaan erilaisiin projekteihin ja ottanut keikkoja vastaan. Se on mahdollistanut minun saada erilaisia, monipuolisia kokemuksia muusikkona.

Syyslukukauden 2021 vietin Vilnassa Liettuan musiikki- ja teatteriakatemiassa vaihto-opiskelijana. Kokemus oli avartava. Koulussa tuntui olevan hyvin erilaisia painotuksia siinä, mihin esimerkiksi klarinetinsoitossa ja tekniikkavalinnoissa pitäisi keskittyä. Myös musiikkiin ja sen tulkintaan suhtauduttiin jossain määrin eri tavalla: miten fraseerata tiettyjä kappaleita, kuinka paljon itse voi tulkita nuotteja ja merkintöjä niissä. Vaihdon aikana sain tärkeitä kokemuksia jälleen kamarimusiikin saralla, kun minun oli mahdollisuus soittaa ensimmäistä kertaa puupuhallinkvintetissä.

Kokemuksieni jälkeen olen pystynyt kasvamaan aina johonkin suuntaan muusikkona. Usein musiikkia hallitsee tietyt aikakauteen sidonnaiset periaatteet ja säännöt, joita tulee noudattaa. Joskus myös oppilaan on helppo kopioida opettajaa ja hänen henkilökohtaisia mielipiteitänsä tulkinnallisista kysymyksistä. Tavoitteenani on kasvaa itsenäisemmäksi muusikoksi ja mielestäni omien sävellysten tekeminen ja tulkitseminen omista lähtökohdista on hyvä tapa etsiä omaa ääntään ja mielenkiintojaan.

3.3.2 Taustani runoilijana

Minulla ei ole varteenotettavaa profiilia runoilijana. Alaluokilla koulussa tykkäsin kirjoittaa tarinoita ja runoja, ja siksi ainekirjoitusvihkoni olivat jatkuvasti täynnä, ja pyysin opettajalta uusia. Kirjoitin useimmiten hyväntuulisia, fiktiivisiä runoja, jotka perustuivat aina loppusointuihin – minusta oli todella hauskaa riimitellä. Minusta oli myös mukavaa, kun sain lukea omia runojani luokan edessä luokkatovereilleni.

Alakouluiän jälkeen runoilu ja muutenkin hovin vuoksi kirjoittaminen väheni. Osittain syynä saattoi olla ajanpuute, lisääntynyt vastuu koulussa ja harrastuksissa. Osittain syy oli se, että omalle mielikuvitukselle ei enää antanut samalla tavalla tilaa kuin aiemmin oli antanut. Joskus koulussa saattoi olla tehtävänä kirjoittaa runo, ja sellaiset tehtävät olivat minulle aina mieluisia. Mutta vapaaehtoinen kirjoittaminen jäi taka-alalle.

Lukioikäisenä kirjoitin paljon englanniksi. Tykkäsin kirjoittaa lauluihin sanoja. Tällä kertaa tunnelma kirjoittamisessa oli kuitenkin uusi: kirjoitin omista tunteistani, siitä, mitä ympärillä tapahtuu ja kuinka se vaikuttaa minuun. Suhtautumiseni kirjoittamiseen oli kuitenkin edelleen hyvin suoraviivaista, kirjoitin hyvin konkreettisesti. Kuuntelemaani musiikkiin paneuduin uudella, analyttisellä tavalla. Keskityin lyriikoihin ja yritin ymmärtää isompia merkityksiä ja kokonaisuuksia sanojen takana. Äidinkielen-tunneilla tehtävät runoanalyysit osaltaan avasivat minulle uuden maailman tulkinnallisuuteen, ajatukseen siitä, että joskus merkitystä pitää kaivaa syvemältä.

Kuten monien runoilijoiden inspiraationa, luonnolla on ollut minulle aina iso merkitys. Keväällä 2020 aloin liikkua enemmän luonnossa, kun keikkoja ja harjoituksia peruuntui koronaviruksen leviämisen seurauksena. Luonnossa viettämäni hetket alkoivat saada uutta merkitystä, ja päiväkirjamaisesti kirjoitin runomuotoon minulle merkityksellisistä hetkistä ja kokemuksista. Jotkut tekstini ovat pidempiä ja tarkemmin kuvailevia, jotkut taas ovat enemmän toteavia ja lyhyitä muistiinpanoja. Nykyisestä tavastani kirjoittaa runoja ovat kadonneet lapsena suosimani loppusoinnut. Runoissani nykyisin tärkeintä on saada napattua se tunnelma sanoiksi, jonka olen jokaisella aistillani luonnossa kokenut.

3.3.3 Taustani säveltäjänä

Muistan tehneeni varhaisimmat sävellykseni klarinetille heti, kun osasin muutamia ääniä ja perusrytmit olivat tulleet tutuiksi. Ensimmäisenä vuotenani musiikkiopistossa 2009 tein sooloklarinetille muun muassa kappaleen nimeltä *Joutsen*. Jo ennen käsitystä klarinetin soittamisesta, sävelsin improvisaatiota hyödyntäen nokkahuilulle sen ollessa tuttu soitin koulun musiikintunneilta. Runoilusta ja laulamisesta pitävänä lapsena lauloin melodioita omiin runoihini, mutta samaan runoon liittyvä melodia saattoi vaihtua jokaisella laulukerralla hieman erilaisesta täysin uuteen.

Tähän asti säveltämäni kappaleet ovatkin pääasiassa olleet lyriikallisia kappaleita, jotka noudattavat kevyen musiikin sointukulkuja ja tyylipiirteitä ylipäänsä. Lukioikäisenä kirjoitin laulunsanoja ja myöhemmin kitaralla etsien yhdistin niihin sointukiertoja, joiden kautta etsin melodian. Näistä kappaleista yksikään ei ole lopulta päätynyt julkiseen jakoon, eikä suuren itsekritiisyyden vuoksi kovinkaan monia lopulta jäänyt edes pöytälaatikkoon pölyttymään.

Olen sovittanut ja soitintanut muutamien kurssien puitteissa erilaista musiikkia erilaisille kokoonpanoille, minkä puolesta olen päässyt oppimaan kirjoitustavoista ja soittimille tyypillisistä piirteistä. Soitin tai yhtye, jolle olen säveltämässä, vaikuttaa siihen, kuinka lähestyn säveltämistä. Klarinetille sävelletessä olen luonnollisesti kokenut ”soitin kädessä” -säveltämisen helpoksi tavaksi: sävellysideoiden tai vapaan improvisaation kokeileminen klarinetilla vie sävellettäviä ideoita helpohkosti eteenpäin. Yhtyeille sävelletessä minulle tärkein elementti on ollut yhteinen sointi ja siihen keskittyminen. Säveltämistäni usein leimaa jatkuva ajatus siitä, että pitäisi osata tehdä jotakin upeaa. Tästä ajatuksesta poisoppiminen on yllättävän vaikeaa!

3.3.4 Muut roolini produktiossa

Opinnäytetyössäni pääsin työskentelemään isojen osa-alueiden lisäksi useammalla pienemmällä. Säveltämisen, muusikkona ja runoilijana toimimisen sekä tutkimuksen tekemisen lisäksi pääsin harjoittamaan omia sävellyksiäni, tein konsertin markkinointia, oman pienen infovihkosen sekä nuotinsin kappaleita.

Kappaleiden harjoittajana oikeastaan työni oli kertoa, miltä haluan kappaleideni kuulostavan. Saksofonikvartetissamme sopraanosaksofonin soittaja johtaa yhtyettä huolehtien tempoista ja esimerkiksi siitä, että yhteiset pitkät äänet kappaleissa loppuu samaan aikaan. Harjoittajana minulla oli vastuu kertoa, mitä musiikillani tarkoitan ja vastata mahdollisesti tuleviin kysymyksiin. Harjoittajan roolissa minun piti osata selkeästi kertoa, mitä kappaleilta haluan ja antaa suoraa palautetta mahdollisimman informatiivisesti. En ole aiemmin toiminut tällaisessa roolissa, joten se oli aivan uusi kokemus minulle.

Laadin konserttia varten lehteen tiedotteen (ks. liite 3) yhteistyössä Savonian kulttuurituottajan Marjo Suhosen kanssa. Tiedotteeseen piti osata kertoa konsertista informatiivisesti ja houkuttelevasti. Lisäksi tiedotteeseen sain kertoa omista sävellyksistäni ja lyhyesti itsestäni. Tein konserttia varten pienen infovihkosen, jossa kerroin lyhyesti produktiostani ja sävellyksistäni. Lisäsin vihkoseen sävellyksiä ohjanneet runot selventämään kappaleiden ohjelmallista puolta. Sain vihkosen muotoiluun ja tulostamiseen apua kulttuurituottajalta. Sekä tiedote että infovihkonen olivat asioita, joita en ennen ole tehnyt.

Sävellysprosessiin kuului olennaisesti myös kappaleiden nuotintaminen. Aluksi nuotinsin soolokappaleita käsin viivastopaperille, sillä se oli nopea tapa kirjoittaa ideoita muistiin. Lopulta nuotinsin kappaleet nuotinnusohjelmalla, MuseScorella. Nuotintaminen ei ollut mitenkään uusi asia, sillä olen soitintanut esimerkiksi omia sovituksiani aiemmin. Nuotintamisessa haasteita teki modernien tekniikoiden merkitseminen ja asettelu yleisesti. Sain nuotintamiseen ja musiikillisten ideoiden ilmaisemiseen apua ja vinkkejä sävellysopettajaltani.

4 RUNOISTA SÄVELLYKSIKSI

4.1 Luminen metsä – saksofonikvartetto

Saksofonikvartetto *Luminen metsä* on teos, johon käytimme suhteessa eniten aikaa sävellystunneilla. Kappale on yksiosainen ja kestää vähän alle neljä minuuttia. Koska neljän saksofonin sointi antaa monia mahdollisuuksia, halusin hyödyntää yhteissointeja kappaleessa. Kirjoitin tähän kappaleeseen liittyvän runon 2020.

*Ensilumi on laskeutunut maahan
Varvut kurkistelevat lumen alta*

*Puut ovat keränneet lunta
Pohjoistuuli keinuttaa oksia
Lumi pölyyää
ja leijailee puun juurelle*

*Aurinko säteilee puiden välistä
laskien nopeasti mailleen
Alakuloinen täysikuu
valaisee lumista metsää*

*Paetessaan petoja kauriit jättävät
jälkensä lumeen*

Pohtiessani saksofonikvartetton mahdollistamia tapoja luoda runon tunnelmaa, päätin varhaisessa vaiheessa, etten halua suoraan imitoida runon elementtejä, esimerkiksi tuulta. Sen sijaan halusin tempo-, rytmikka- ja harmoniavalinnoilla koittaa luoda oikeanlaista tunnelmaa.

Minulle runon kaksi ensimmäistä säettä tekevät hyvin levollisen ja harmonisen tuntuisen olon. Siksi kappale alkaa rauhallisesti, selkeälinjaisesti ja mielestäni selkeillä harmonioilla (Nuottiesimerkki 4). Kvartetto jatkuu samalla rauhallisella tunnelmalla: runon lumiset puut tekevät minulle mielikuvan kauniista maisemasta. Sen vuoksi kappale jatkuu alun tapaan selkeillä harmonioilla ja rauhallisella tempomerkinnällä. (Nuottiesimerkki 5.)

The musical score is for a saxophone quartet, measures 1-6. It is in 4/4 time with a tempo marking of quarter note = 56. The key signature has two sharps (F# and C#). The parts are: Soprano Saxophone (Sopraanosaksofoni), Alto Saxophone (Altosaksofoni), Tenor Saxophone (Tenorisaksofoni), and Baritone Saxophone (Baritonisaksofoni). Dynamics include *p*, *mp*, *fp*, and *più p*. The score shows a melodic line in the soprano and alto saxophones, with the tenor and baritone saxophones providing harmonic support. The piece ends with a fermata in measure 6.

7 A

S. Sax. *mf* *mp*

A. Sax. *mp* *mf* *mp*

T. Sax. *mp* *mf* *mp*

Bar. Sax. *mp* *mf*

NUOTTIESIMERKKI 5. Suhonen, Minea: Luminen metsä, taudit 7–12

Mielestäni runossa tietynlainen käännekohta on viides säe, sillä siinä alun harmoninen ja rauhallinen tunnelma rikkoutuu. Halusin tehdä kappaleeseeni kohdan, joka ikään kuin kuvastaa lumen pölyämistä ja harmonian rikkoutumista. Siitä syystä tein sävellykseen 5/16-tahtilajissa kulkevan lyhyen kohdan, joka eroaa selvästi kappaleen muusta tunnelmasta. Jo ennen sitä harmonia alkaa muuttua kohti oktatonista asteikkoa, mikä valmistaa teosta kohti "lumen pölyämistä". Ennen 5/16-tahtilajia harmonia ja yhteissointi muuttuu karummaksi ja ohuemmaksi, mikä kuvaa pohjoistuulta. Lopulta tekstuuri alkaa tiivistyä rytmisesti. (Nuottiesimerkki 6; Nuottiesimerkki 7.)

19

S. Sax. *pp* *mp* *f*

A. Sax.

T. Sax. *mp* *f*

Bar. Sax.

25 C

S. Sax. *p* *sfz*

A. Sax.

T. Sax. *p*

Bar. Sax.

NUOTTIESIMERKKI 6. Suhonen, Minea: Luminen metsä, taudit 19–27

33 D

S. Sax. *f* *p* (*♩ = 56*)

A. Sax. *f* *p*

T. Sax. *f*

Bar. Sax. *f* *f* *mp*

NUOTTIESIMERKKI 7. Suhonen, Minea: Luminen metsä, taudit 33–35

Runon tunnelma muuttuu kolmannessa säkeistössä mielestäni melankoliseksi: elämänlähde aurinko laskee nopeasti ja sen sijaan alakuloinen kuu valaisee metsää. Halusin sävellyksen lopun palaavan alun rauhalliseen tunnelmaan, mutta jättää lopun paljon riisutummaksi. Siksi kirjoitin soolot ensin baritonisaksofonille ja sitten tenorisaksofonille. Säestyskuviot ovat baritonisoolossa hyvin vähäisiä: pienessä nyanssissa soiva sopraanosaksofonin pitkä ääni ja yksittäiset alton säestysäänit. Tenorisoolon taustalle tulevat pienet säestyskuviot merkkäavat minulle runon kauriita ja petoja: välillä kuviot tulevat peräkkäin, välillä ne ovat samassa kohdassa. Lisäksi baritonisaksofoni näppäilee koneisto taustalle, millä yritin saada aikaan tunnelman jahtaamisesta. (Nuottiesimerkki 8.)

NUOTTIESIMERKKI 8. Suhonen, Minea: Luminen metsä, tahdit 43–54

Saksofonikvartettoa harjoiteltaessa haastavinta oli saada siirtymä 5/16-tahtilajiin sujuvaksi. Siksi harjoituksissa teimme paljon toistoja siitä kohdasta. Tahdistä 19 eteenpäin (nuottiesimerkki 6) tahtilajin tuntu katoaa helposti, joten sitä kohtaa harjoittelimme myös sujuvaksi, ettei iskutus katoa. Nuoteissa oli alttosaksofonin stemmassa muutamia ääniä, jotka piti korjata jälkikäteen, mutta yleisesti kappaleeseen ei tullut enää harjoitusvaiheessa muutoksia.

4.2 Kylmyys – klarinettisoolo

Klarinettisooloa suunnitellessani pidin alusta asti selvänä ideaa siitä, että haluan sisällyttää sooloon moderneja soittotekniikoita. Klarinetti on soitin, jolla on monia erilaisia soittomahdollisuuksia. Sen erilaisia soittotekniikoita – niin perinteisiä kuin modernejakin – on tutkinut esimerkiksi suomalainen klarinetisti, musiikin tohtori Mikko Raasakka kirjoissaan *Aapelin uudet soitteet* ja *Exploring the clarinet*. (Raasakka 2005; Raasakka 2010.) 2019 osallistuin Raasakan mestarikurssille, jonka aiheena oli modernit soittotekniikat. Mestarikurssi antoi minulle hyvän pohjan tekniikoiden hyödyntämiseen.

Kylmyys on yksiosainen teos, ja sen esitys kesti noin neljä ja puoli minuuttia. Kesto voi soittajasta riippuen vaihdella paljonkin: kappale alkaa merkinnällä ”Hitaasti, vapaasti” ja päättyy ilman määrättyä tempoa, *senza tempo*. Sooloa aloin hahmotella kappaleista ensimmäisenä, ja lopulta se oli viimeisenä valmis. Soolon säveltäminen oli erilainen prosessi verrattuna muihin kappaleisiin. Sooloa

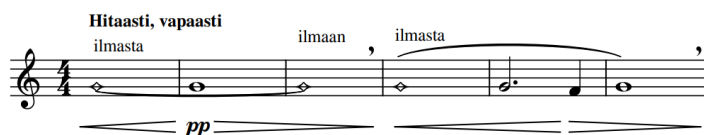
sävelsin pääasiassa koko ajan klarinetin kanssa, hain ideoita vapaan improvisaation kautta ja kirjoitin aluksi käsin nuottipaperille varteenotettavia ajatuksia. Sooloa inspiroineen runon kirjoitin 2020. Koska runon tunnelma on kylmä ja jäinen, annoin soololle nimeksi *Kylmyys*.

*Ilmassa tuoksuu kylmyys
Tuulen suunta on kääntynyt
Aurinko paistoi eilen korkeammalta
tänään se ei enää lämmitä*

*Joutsenet ovat poissa
Lokit eivät naura täällä
Joki ei sitä huomaa
kerätessään jäätä peitokseen*

*Huuleni rohtuvat viimassa
Vilu värisyttää kehoani kauttaaltaan
Luonto tekee kuolemaa
kauniimmin kuin aiemmin*

Säveltäessäni minun piti tietoenkin päättää, mitä moderneja soittotekniikoita sävellykseeni sisällytän. Pohdin kysymystä siltä kannalta, mitkä tekniikat tukisivat runon tunnelman luomista, ja sopisivat kappaleen kokonaisuuteen. En halunnut käyttää kaikkia mahdollisia erikoisia keinoja, jos se ei sävellyksen tarkoitukseen sopisi. Kappale alkaa pelkällä ilmalla, joka pikkuhiljaa muuttuu soivaksi ääneksi. Pelkän ilman puhaltamisella halusin luoda tunnelmaa tuulesta (Nuottiesimerkki 9).

NUOTTIESIMERKKI 9. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 1–6

Runon alussa mainittu kylmyys on elementti, jolle ei ole yhtä selkeää tapaa kuvata musiikillisesti. Minulle kylmyys soi melankolisena ja pienidynamiikkaisena melodiana. Alun muutamien äänien ja pysähtyneisyyden jälkeen lisäsin palettiin ääniä, ja hyödynsin soivia pieniä terssejä tekemään mollitunnelmaa – mollisävellajia kun perinteisesti pidetään melankolisena. (Nuottiesimerkki 10.)

NUOTTIESIMERKKI 10. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 10–12

Aurinko, joka yleensä koetaan iloisena asiana, on pentatoninen asteikko sävellyksessäni. Tilanne, jossa aurinko runossa on, ei ole kuitenkaan iloinen: aurinko ei enää lämmitä. Siksi lisäsin C-pentatonisen asteikon lisäksi muutamiin paikkoihin esimerkiksi molliterssin. (Nuottiesimerkki 11.) Runossa huomio kiinnittyy seuraavaksi lintuihin, ja näin kappaleen teksturi alkaa muuttua tiiviimmäksi. Lintuja kuvatessani olen tahdeissa 26, 34 ja 35 käyttänyt hyödyksi glissandoja, jotka kuvaavat lokkien

joustavaa naurua. Olen kuvannut lintuja korkeasta rekisteristä soivalla, staccatoja hyödyntävällä kuviolla alkaen tahdistä 30. Lintuja en ole pyrkinyt kuvaamaan imitoiden tarkasti niiden laulussa kuuluvia intervaleja ja ääniä, vaan enemmänkin mielikuvilla niiden korkealla soivasta laulusta. (Nuottiesimerkki 12.)

NUOTTIESIMERKKI 11. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 17–21

NUOTTIESIMERKKI 12. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 25–36

Koska runossa lintujen mainitaan olevan poissa, teoksessa lintuja kuvaava teksti muuttuu pikkuhiljaa harvemmaksi ja vaimeammaksi. Lisäsin lintujen osuuden keskelle muutaman ”kielitäryäänen” eli frullaton. Aika-arvallisesti pidemmät, leveämmät äänet keskellä lintujen siritystä kuvaavat jäätyvää jokea. Frullatot tekevät äänestä rosoisen ja hieman kolkon. Näin ollen jäätyvää jokea kuvaava viiden äänen kulku erottuu itsenäisenä lintujen keskeltä. (Nuottiesimerkki 13.)

NUOTTIESIMERKKI 13. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 41–48

Runon loppua säveltäessäni en oikeastaan käyttänyt erilaisia soittotekniikoita tai asteikoita kuvaamaan yhtä tiettyä runossa mainittua elementtiä. Halusin lopun olevan mahdollisimman kylmääntuinen. Siksi lisäsin pitkien äänien päälle vibratoa luomaan mielikuvaa viimasta ja värinästä. Lisäksi hyödynsin mahdollisuutta soittaa useampaa ääntä yhtä aikaa eli multifoneja, jotka saavat klarinetin äänen jäisemmäksi. (Nuottiesimerkki 14.)

NUOTTIESIMERKKI 14. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 49–64

Kappaleen lopussa palaan ilmaäänien hyödyntämiseen. Halusin soolon lopussa kuvata luonnon kaunistaa kuolemaa pitkillä äänillä, jotka alkavat ilmasta ja joiden säveltaso laskee. Kappale päättyy ääneen, joka hiipuu pois. (Nuottiesimerkki 15.)

NUOTTIESIMERKKI 15. Suhonen, Minea: Kylmyys, tahdit 81–95

Sooloon tuli harjoitusvaiheessa eniten muutoksia. Korjasin muutamia vääriä ääniä ja korvasin kappaleen lopusta joitakin asteikkomaisia kulkuja pitkillä äänillä. Korjaukset mielestäni tukivat kappaleella kuvattavaa runoa paremmin. Multifoneja korjasimme opettajani kanssa viimeisellä sävellystunnilla, sillä niissä soivissa äänissä oli joitakin virheitä nuotinnuksessa.

4.3 Talviyön valot – klarinettiduetto

Klarinetille ja bassoklarinetille sävelletty kappale *Talviyön valot* koostuu kolmesta lyhyestä osasta: *Tähtien kimmellys*, *Kuunvalo* ja *Revontulien tanssi*. Kappaletta inspiroineen runon kirjoitin tammi-kuussa 2021. Tätä kappaletta aloin kirjoittamaan hieman eri tavalla, kuin muita sävellyksiäni: minulla oli selkeä visio kolmannesta osasta, joten aloitin työstämään sitä ensimmäisenä. Lopulta sävelsin ensimmäisen osan viimeisenä. Konsertissa kappaleen kesto oli hieman alle viisi minuuttia.

*Pakkasyön tähdet kimmeltävät hangella
kuunvalo halkoo lumipeitteisiä oksia
jähän heijastuu revontulien tanssi*

Talviyön valot ovat ainutlaatuisia

Mielestäni kolme erillistä osaa tuntui hyvin loogiselta valinnalta runon mainitessa kolme erilaista valoilmioita. Koska runo kertoo elementeistä, joita voimme nähdä mutta emme kuulla, sävellyksessä käytämyilläni valinnoilla pyrin luomaan mielikuvia osien kuvaamista erilaisista valoilmioista.

Ensimmäisessä osassa, *Tähtien kimmellyksessä*, pyrin luomaan mielikuvaa tähdistä. Mielessäni pakkoäinä nähtävät tähdet ovat kirkkaita ja ne kertautuvat hangella moninkertaisina. Tätä osaa minun oli kaikkein haastavin alkaa kirjoittamaan, mutta lopulta idean löytäessäni, osa valmistui nopeasti. Osa alkaa pitkillä nuottien aika-arvoilla ja klarinetit vaihtavat ääniä eri aikoihin. Osan alku ei vielä kuvaa tähtiä, sillä halusin aloittaa kappaleen hieman odottelevasti ja mahdollisesti saada yleisön pohtimaan, mitä tässä osassa on tulossa. Neljänteen tahtiin soittajat tulevat yhtä aikaa, ja pitkään ääneen tulee molemmille klarineteille trilli, joka antaa jo vinkkiä siitä, mitä osassa mahdollisesti tapahtuu. (Nuottiesimerkki 16.)

Talviyön valot

I Tähtien kimmellys

Minea Suhonen
tr

Bb-klarineti

Bassoklarineti

$\text{♩} = 56$

p

p

NUOTTIESIMERKKI 16. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 1. osa, taudit 1–4. Tähtien kimmellys.

Osa hallitsevat klarinetin trillit ja nopeahkot soinnut. Ajattelin, että parhaiten saan kuvattua kimmeltäviä, kirkkaita tähtiä virtuoottisilla ja melko korkeassa rekisterissä liikkuvilla kuvioilla. Korkea rekisteri soi kirkkaasti, ja nopeat kuviot luovat mielikuvaa kimmellyksestä. Osassa bassoklarineti on pääasiassa säestävä soitin, mutta kirjoitin myös sille esimerkiksi tauteihin 16–18 muutamia nopeampia, tähtiä kuvaavia kuvioita. (Nuottiesimerkki 17; Nuottiesimerkki 18.)

Bb Cl.

B. Cl.

p

pp

mf

NUOTTIESIMERKKI 17. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 1. osa, taudit 8–9. Tähtien kimmellys

Bb Cl.

B. Cl.

f

p

pp

mp

trb

vibrato

NUOTTIESIMERKKI 18. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 1. osa, taudit 13–18. Tähtien kimmellys

Kappaleen toinen osa, *Kuunvalo*, oli haastavin säveltää. Aloin kirjoittaa toista osaa kolmannen valmistuttua. Erityisesti haasteen teki minulle kuu. Kuinka kuvata kuunvaloa? Minusta tuntuu, että kuu kuvataan usein alakuloisena verrattuna vaikkapa aurinkoon, joten päätin harmonian saavan kuvata kuuta. Hyödynsin melodioissa ja yhteissoinneissa paljon pieniä terssejä ja alennettuja säveliä. Esimerkiksi bassoklarinetin ensimmäisessä soolossa, tauteissa kaksi alennettu a-sävel tekee vähennetyn soinnin suhteessa alun d-mollisoituun. Klarinetille kirjoitin alkuun taustahälymäisen säestyskuvion. (Nuottiesimerkki 19.)

II Kuunvalo Minea Suhonen

♩ = 68
Puoliääneen, "taustahälyniä"

Bb-klarineti *ppp*

Bassoklarineti *p*

NUOTTIESIMERKKI 19. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 2. osa. Tahdit 1–4. Kuunvalo

Halusin saada toiseen osaan ajatuksen lumipeitteisistä oksista ja siitä, kuinka kuunvalo halkoo niiden läpi metsään. Siksi kirjoitin molemmille klarineteille sooloja vuorotellen, ja stemmoissa äänet ja niiden kuljetus liikkuu välillä eri aikoihin, ne ikään kuin halkovat toisiaan. Osa loppuu klarinetin kro- maattisesti laskeviin ääniin ja bassoklarinetin vähennettyyn sointuun. Lopussa ajatus oksia halko- vasta kuunvalosta korostuu, kun klarinetit aloittavat äänensä eri tahdinosilta. Lisäksi lopun vähen- netty sointu tekee vielä viimeisen mielikuvan alakuloisena pidetystä kuusta. (Nuottiesimerkki 20; Nuottiesimerkki 21.)

Bb Cl. *mf*

B. Cl. *p*

NUOTTIESIMERKKI 20. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 2. osa. Tahdit 10–17. Kuunvalo

Bb Cl. *mf*

B. Cl. *p*

NUOTTIESIMERKKI 21. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 2. osa. Tahdit 26–29. Kuunvalo

Kappaleen kolmas osa, *Revontulien tanssi*, valmistui duettokappaleen osista ensimmäisenä. Minulla oli osasta selkeä idea, jota minun oli helppoa alkaa kirjoittaa. Minulle revontulet on luonnossa nähtävistä valoista yksi erityisimmistä. Ne voivat olla pitkä kaaria tai tanssia ja loimuta nopeasti. Joskus revontulia voi ihastella useita tunteja, joskus niitä voi nähdä vain pienen hetken, jos on tuuria. Revontulia kuvaavan osan halusin olevan ilottelu, jossa erityisesti klarinetin virtuoottinen olemus pääsee hyödynnetyksi. Heti osan alusta alkaen hyödynnän erityisesti klarinetin korkeahkoa rekisteriä kuvaamaan taivaalla tanssivia revontulia. (Nuottiesimerkki 22.)

III Revontulien tanssi

Minea Suhonen

NUOTTIESIMERKKI 22. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 3. osa. Tahdit 1–4. Revontulien tanssi

Osassa halusin kuvata kahdenlaisia revontulia: nopeasti leimuavia ja sykkiviä revontulia sekä pitkälinjaisempia, kaarimaisia revontulia. Virtuottisuus kuvaa nopeasti tanssivia revontulia. Sen sijaan rauhallisempi tempo ja pidempilinjainen melodia kuvaavat kaarimaisia revontulia. Koska revontulet leimuavat ja väreilevät taivaalla, melodialinja tekee ylös alas liikkuvaa kuviota sekä virtuottisissa että pidempilinjaisissa kohdissa. (Nuottiesimerkki 23.)

NUOTTIESIMERKKI 23. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 3. osa. Tahdit 10–20. Revontulien tanssi

Runossa revontulien sanotaan heijastuvan jäähän. Osassa ilmennän sitä muutamain eri tavoin. Toisinaan klarinetit soittavat toisiaan vastaan tai toisistaan erkaantuen, mikä tekee peilikuvamaisen efektin (Nuottiesimerkki 24). Osan lopussa klarinetit soittavat samanaikaisesti täysin samat äänet eri rekisteristä, mikä tekee toisenlaisen mielikuvan heijastumisesta. Osa päättyy klarinetin soittamaan ääneen, jonka bassoklarinetti vielä heijastaa loppuksi. (Nuottiesimerkki 25.)

NUOTTIESIMERKKI 24. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 3. osa. Tahdit 42–44. Revontulien tanssi

NUOTTIESIMERKKI 25. Suhonen, Minea: Talviyön valot, 3. osa. Tahdit 51–56. Revontulien tanssi

Harjoitusvaiheessa olin yllättynyt, kuinka hyvin klarinetti ja bassoklarinetti lopulta soivat yhteen. Olin huolissani siitä, että kirjoittamani rekisterit olisivat olleet liian kaukana toisistaan, mutta niin ei onneksi käynyt. Kappaleeseen tuli muutamia korjattavia ääniä, joista puuttui esimerkiksi tilapäiset merkit tai harjoitusvaiheessa huomasin jonkin toisen äänen sopivan kappaleeseen paremmin. Harjoiteltaessa tuli jonkin verran fraseeraukseen liittyviä kysymyksiä, jotka saimme selvitettyä ennen konserttia.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsittelen ja kokoan opinnäytetyöni tuloksia. Kommentoin omia sävellyksiäni, ja vertailen niitä aiemmin sävellettyyn ohjelmamusiikkiin. Teoksia, joihin viitataan ja käytän tässä luvussa vertailussa, taustoitin ja analysoin tarkemmin luvussa kaksi. Omia kappaleitani ja valintojani sävellysprosessissa analysoin tarkemmin luvussa neljä.

Opinnäytetyöproduktiossa tavoitteena oli säveltää luontoa kuvaavia, ohjelmamusiikillisia kappaleita erilaisille kokoonpanoille ja esittää ne. Tarkasteltaessa kappaleita ja niiden suhdetta runoihin, onnistuin sisällyttämään runojen luoman kuvan luonnosta sävellyksiini omalla tavallani. Sävellyksissä erilaiset soittotekniset, harmoniaan liittyvät, tempoon ja rytmikkaan liittyvät sekä säveltasolliset valinnat tukivat tavoitettani. Kappaleissani tukeuduin enemmän luontoon inspiraationlähteenä kuin luontoon imitoinnin kohteena. Kappaleet myös tavoitteenmukaisesti esitettiin, ja sain esityksestä hyvää palautetta. Erityisesti sooloa pidettiin onnistuneena sävellyksenä.

Kirjallisessa työssäni tutkiessani luontoa musiikin inspiraationa tai imitoinnin kohteena pidin erityisen mielenkiintoisena sitä havaintoa, että luonto voi näyttäytyä yhdessä kappaleessa kumpanakin. Esimerkkinäni ollut Sisask ja hänen kappaleensa kuvaavat kumpaakin puolta, vaikkakin kuulijan voi olla pelkän kuulokuvan perusteella vaikeaa huomata luonnon suoraa imitointia. Myös Rautavaaran kappale *Cantus Arcticus* tekee täysin konkreettista luonnon imitointia ääninauhan avulla, mutta orkesterin osuus ei rakennu suoran imitoinnin varaan. Rautavaarankin tapauksessa kappale osuu ikään kuin kahtiajaon keskelle. Jos vertailuun tuo mukaan omat sävellykseni, klarinettisoolossa *Kylmyys* hyödynnän sekä suoraa imitointia, että mielikuvan luomista. Lisäksi kappaleessani *Talviyön valot* pyrin luomaan mielikuvaa tähtitaivaasta samaan tapaan kuin Sisask toisinaan tekee: korkeasta rekisteristä kirkkaasti soivalla nuottikuviolla.

Toisaalta tekemäni kahtiajako laitto joitakin kappaleita myös niin sanotusti selkeästi vain janan toiseen päähän. Esimerkiksi Debussyn kappale *La Mer* on puhtaasti impressionistinen kappale, eikä tee suoraa imitointia. Myös *Tapiola* on luonnosta inspiroitunut kappale muttei suoranaisesti imitoi luontoääniä. Sävellyksistäni saksofonikvartetto *Luminen metsä* ja klarinettiduetto *Talviyön valot* perustuvat myös mielikuvan luomiselle, mutta eivät suoralle imitoinnille missään kohdassa.

Messiaen käytti musiikissaan paljon suoraan imitointiin pohjautuvaa linnunlaulua. Ornitologina hän teki tarkkaa tutkimusta linnuista ja niiden laulusta. Messiaenin musiikissa linnunlaulun käsittely on erilaista kuin minun sävellyksissäni. Suoran imitoinnin sijaan loin impressiota linnunlaulusta säveltasollisilla ja artikulaatioon liittyvillä valinnoilla. Messiaenin kappaleissa linnunlaulu on rytmisesti ja intervallien osalta hyvin tarkkaan luonnosta kopioitua.

Pohtiessani esimerkkikappaleita ja omia sävellyksiäni kokonaisuutena, voinen todeta, että ei ole selkeää yhtä oikeaa tapaa lähestyä luontoa säveltäen. Lähestymistapoja on monia. Nähdäkseni esimerkit todistivat, että säveltäjästä ja lähtökohdasta riippuen luonto voi kuulua musiikissa monin eri tavoin.

6 POHDINTA

Valitsemani aihe kiinnostaa minua edelleen kovasti ja haluankin tulevaisuudessa tarkastella aihetta lisää. Mieleiseni aihe teki työn todella kiinnostavaksi, ja huomasin välillä, että suorastaan odotin pääseväni kirjoittamaan. Aiheenvaihtelu meni siis oikein. Opinnäytetyöni sisälsi useita osia, jotka vaativat organisointitaitoja. Helposti ajatellaan, että opinnäytetyö on vain kirjoittamisen opettelua ja tutkimista. Pääpaino opinnäytetyössäni oli säveltämisessä, mutta sen lisäksi minulla oli monia muita pienempiä rooleja. Opinnäytetyöprosessissa opin hallitsemaan pieniä osia osana isoa kokonaisuutta, mistä on iso hyöty minulle tulevaisuutta ajatellen.

Välillä kirjallista työtä oli vaikea saada eteenpäin, mutta mielenkiintoni ei loppunut missään vaiheessa. Haasteita minulle teki erityisesti aiheen rajaaminen ja tutkimuskysymyksen tarkentaminen, mutta ohjaajani avustuksella ja tuella sain aikaan mielekkään kokonaisuuden. Kun sain selkeän suunnitelman tehtyä, kirjoittaminen tuntui helpolta ja antoisalta. Sekä kirjoitus- että sävellystyötä ajatellen voin todeta, että prosessissa opin sietämään keskeneräisyyttä ja epätäydellisyyttä, mutta sain kokea myös paljon flow-hetkiä!

Sävellystyölle minulla oli selkeä aikataulu alusta lähtien, mikä helpotti sävellysprosessia. Säännölliset tapaamiset sävellysohjaajani Matti Heinisen kanssa veivät työtä eteenpäin aikataulussa. Säveltämisessä minulla ei ollut motivaationpuutetta ja kiinnostus siihen pysyi koko ajan yllä. Haastetta teki enemmän epäilevä, sisäinen ääneni, joka söi aika-ajoin luovuuttani ja uskallustani. Sävellysprosessissa opin erityisesti luottamaan omiin ideoihini ja hiljentämään liikaa itsekriittisyyttäni. Sävellysten esittäminen tuntui antoisalta ja se antoi minulle lisää varmuutta toteuttaa omia ideoitani. Lisäksi sain omia runojanikin julkiseksi ensimmäistä kertaa lapsuuteni jälkeen. Tulevaisuudessa haluan säveltää lisää, ja tämä opinnäytetyö toimi hyvänä alkuna sille. Minua kiinnostaisi säveltää luontoääniä hyödyntävää konkreettista musiikkia, johon liittyy uusien taitojen, esimerkiksi tallennusvälineiden käytön, opettelua. Säveltäminen minulle vieraille soittimille ja kokoonpanoille on kynnys, jonka toivon uskaltavani ylittää tulevaisuuden kappaleissani.

Oli hyvä päätös pohtia luontoa ja sen kuulumista musiikissa valitsemiltani kahdelta eri kannoilta. Se antoi selkeyttä opinnäytetyöhön ja mielestäni mielenkiintoiset, erilaiset näkemykset. Tutkiessani esimerkkikappaleita ja ohjelmamusiikkia tämä kahtiajako toimi hyvin. Tulevaisuudessa ohjelmamusiikkia ja erityisesti luontoa musiikissa pohtiessani voisin miettiä, saisiko tätä kahtiajakoa jaettua vielä tarkennettua pienempiin osiin ja jalostettua eteenpäin. Kahtiajako on nimittäin siinä mielessä karkea, että sitä saisi varmasti pilkottua pienempiin, selkeämpiin osiin.

Vaikka valitsinkin opinnäytetyökseni taiteellisen produktion, uskon sen antaneen minulle uusia valmiuksia ja vahvuuksia musiikkipedagoginakin. Kuten elämässä yleisestikin, myös musiikkipedagogin työssä organisointitaidot ovat iso vahvuus. Kehitin itseäni säveltäjänä, minkä myötä voin oman kokemukseni kautta auttaa oppilaitanikin säveltämään ja luottamaan omiin ideoihinsa. Useiden roolieni myötä kehityin monipuolisemmaksi tekijäksi musiikin kentällä, mikä varmasti heijastuu myös musiikkipedagogiuteeni. Voin entistä paremmin tukea oppilaitani löytämään omia mielenkiinnonkohteitaan ja kasvattaa monipuolisia tekijöitä musiikin pariin. Prosessin aikana huomasin myös, että olen jo aiemmin opetuksessa käyttänyt luontoa lähtökohtana musiikille ja sen hahmottamiselle. Esimerkiksi

erilaiset improvisointiharjoitukset eläimiä ja luontoilmiöitä matkien ovat kulkeneet opetuksessani sen alkuvaiheista saakka.

Tulevaisuuden projekteja ajatellen minun täytyy oppia vetämään selkeämmät rajat heti prosessin alussa. Se helpottaa työtä todella paljon. On paljon mielekkäämpää työskennellä, kun tietää koko ajan, mitä tekee ja mihin tähtää. Opinnäytetyötä aloittaessani en ollut täysin varma, mitä kaikkia rooleja se minulta lopulta vaatii, joten matkan varrella oloni oli välillä yllättynyt ja pohdin, saanko kaikkea millään kasaan. Suunnitelmallisuus on tällaisissa produktioissa isossa osassa, ja hyvän suunnitelman merkitystä ei mielestäni voi korostaa liikaa. Yleisesti produktiota tarkastellessani olen tyytyväinen lopputulokseen ja siihen, että pääsin kehittämään omaa ammattitaitoani monella tärkeällä osa-alueella.

LÄHTEET

- Breitkopf und Härtel (toim.) 1926/1954. Sibelius, Jean: Tapiola, Op. 112. Pdf-tiedosto. Saatavilla [https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/c/c3/IMSLP15925-Sibelius_-_Tapiola,_Op.112_\(orch._score\).pdf](https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/c/c3/IMSLP15925-Sibelius_-_Tapiola,_Op.112_(orch._score).pdf). Viitattu 9.3.2022.
- Dumell, Helena & Laitinen, Minna 2014. Elokuvamusiikkia jousikvartetille. Elokuvamusiikin esittäminen ja tutkimus. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014112817377>. Viitattu 21.4.2022.
- Durand, Auguste (toim.) 1909. Debussy, Claude: La Mer, L. 109 n:o 3. Pdf-tiedosto. Saatavilla [https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/b/b6/IMSLP15420-Debussy_-_La_Mer_\(orch._score\).pdf](https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/b/b6/IMSLP15420-Debussy_-_La_Mer_(orch._score).pdf). Viitattu 9.3.2022.
- Eesti Muusika Infokeskus julkaisuaika tuntematon. Urmas Sisask. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2011. <https://www.emic.ee/?sisu=heliloojad&mid=58&id=88&lang=eng&action=view&method=biograafia>. Viitattu 9.3.2022.
- Fallon, Robert julkaisuaika tuntematon. Cardinal. Kuva. <https://www.oliviermessiaen.org/birdsong>. Viitattu 9.3.2022.
- Helsingin kaupunginorkesteri julkaisuaika tuntematon. Impressionismi. Verkkojulkaisu. <https://helsinginkaupunginorkesteri.fi/fi/impressionismi>. Viitattu 9.3.2022.
- Kotilainen, Tuula 2018. Ohjelmamusiikki – mitä se merkitsee? Verkkojulkaisu. Tunne orkesterisi - verkkopalvelussa. <https://tunneorkesterisi.com/2018/02/05/ohjelmamusiikki-mita-se-merkitsee/>. Viitattu 9.3.2022.
- Kregor, Jonathan 2015. Cambridge Introductions to Music: Program Music. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kuopion konservatorio 2022. Talvikamari-festivaaliesite 2022. Pdf-tiedosto. Julkaistu 2022. https://www.kuopionkonservatorio.fi/wp-content/uploads/2022/02/Talvikamari-festivaali-esite-2022_140222.pdf. Viitattu 26.2.2022.
- Larikka, Sara 2021. Veden vivahteet. Johdatus vesiaiheen käsittelytapoihin pianomusiikissa. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma, taiteen tekijä ja kehittäjä. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104064248>. Viitattu 21.4.2022.
- Lintu, Hannu 1999. Rautavaara: Cantus Arcticus/Piano Concerto No. 1/Symphony No. 3. Levy. Spotify, julkaisuaika tuntematon. <https://open.spotify.com/album/03UIbm7SFPdggqvYERyB3N?si=aTkE7ei-To2iJKAgcnAvvWA>. Viitattu 9.3.2022.
- McCalla, James 2003. Twentieth-century chamber music. New York: Routledge.
- Murtomäki, Veijo 1997. Sibelius, Jean. Verkkojulkaisu. Kansallisbiografia. Päivitetty 21.4.2016. <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3630>. Viitattu 9.3.2022.
- Murtomäki, Veijo 2005. Musiikin poetiikka ja taistelu ohjelmamusiikista. Verkkojulkaisu. Päivitetty 15.2.2022. https://muhi.uniarts.fi/rom_romantiikka3/. Viitattu 9.3.2022.
- Mäki, Linda 2021. Yhteys mielen ja luonnon välillä. Opinnäytetyö. Kuvataiteen tutkinto-ohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052711960>. Viitattu 21.4.2022.
- Nuorvala, Juhani 2008. Olivier Messiaen. Verkkojulkaisu. Päivitetty 21.11.2019. https://muhi.uniarts.fi/1900_messiaen/. Viitattu 9.3.2022.

Oksanen, Tähti 2020. Musiikkia elossa. Miten musiikissa kohdataan luontoa. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi. Tampereen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020052513327>. Viitattu 21.4.2022.

Oramo, Ilkka 1989. Absoluuttinen musiikki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 31.12.2020. <https://muhi.uniarts.fi/absoluuttinen-musiikki/>. Viitattu 7.3.2022.

Pasila, Maisa 2016. Huilusoolut ohjelmallisessa orkesterimusiikissa. Matka nuottikuvasta soivaan lopputulokseen. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016113018286>. Viitattu 21.4.2022.

Pohjannoro, Hannu 2008. Konkreettinen musiikki. Verkkojulkaisu. https://muhi.uniarts.fi/1900_konkreettinen_musiikki/. Viitattu 9.3.2022.

Raasakka, Mikko 2005. Aapelin uudet soitteet. Johdatus klarinetin soittoteknisiin mahdollisuuksiin. Helsinki: Fennica Gehrman Oy.

Raasakka, Mikko 2010. Exploring the Clarinet. A guide to clarinet technique and Finnish clarinet music. Helsinki: Fennica Gehrman Oy.

Scruton, Roger 2001. Programme music. Grove Music Online. <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.22394>. Viitattu 14.4.2022.

Tawaststjerna, Erik 1988. Jean Sibelius 5. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Tieteen termipankki 2016. Estetiikka: ohjelmamusiikki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 25.10.2016. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:ohjelmamusiikki>. Viitattu 7.3.2022.

Torvinen, Juha & Välimäki, Susanna 2019. Johdanto, luonto ja ekomusikologia. Teoksessa Juha Torvinen ja Susanna Välimäki (toim.) Musiikki ja luonto. Soiva kulttuuri ympäristökriisin aikakaudella. Kaarina: Paino-Kaarina Oy, 1–41.

Väinmaa, Lauri 1993. Sisask: Starry Sky Cycle. Levy. Spotify, julkaisuaika tuntematon. <https://open.spotify.com/album/6nxLLYDxn0vI2n4tlxXqrm>. Viitattu 9.3.2022.

Väisänen, Heli 2021. Puita ja muita huminoita. Metsäkokemuksesta taiteelliseen projektiin. Opinnäytetyö. Kuvataiteen koulutusohjelma, kuvataiteilija. Satakunnan ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105128492>. Viitattu 21.4.2022.

LIITE 1: LINKKI KÄNNYKKÄTALLENTEESEEN KONSERTISTA

<https://youtube.com/playlist?list=PLzYG7XeyypBmp6WXN2I39j51d4ftgyFz4>

LIITE 2: INFOVIHKONEN SÄVELLYKSISTÄNI

Talvista tunnelmointia
Minea Suhosen sävellykset

23.2.2022 kello 19.00
Kuopion Musiikkikeskus, Kamarisali
osana Talvikamari-festivaalia

Aika, johon tämä sävellys sijoittuu, on syksy. Aika, jolloin ilma viilenee ja kesä muuttuu vain muistoksi. *Aylmyys* oli ensimmäinen kappale, jota rupesin hahmottelemaan - lopulta se oli kappaleista viimeisenä valmistunut! Kappaleessa olen pyrkinyt huomaan mielikuvia luonnosta suoran imitoinnin avulla: esimerkiksi tuulesta. Kappale ei todikkaan perustu pelkästään suoralle imitoinnille. Erilaisilla soittoteknisillä valinnoilla pyrin myös huomaan mielikuvia luonnosta. Kappaleessa *Aylmyys* voi esimerkiksi kuulla klarinetistin soittavan useampaa ääntä samanaikaisesti multifonien muodossa. Multifonit muuttavat ääntä kylmemmän tuntuiseksi, ikään kuin jäiseksi.

*Ilmassa tuoksuu kylmyys
Tuulen suunta on kääntynyt
Aurinko paistoi eilen korkeammalta
tänään se ei enää lämmitä*

*Joutsenet ovat poissa
Lokit eivät naura täällä
joki ei sitä huomaa
kerätessään jäätä peitokseen*

*Huoleni rohtuvat viimassa
Vilu väräyttää kehoani kantaaltaan
Luonto tekee kuolemaa
kauniimmin kuin aiemmin*

Klarinetille ja bassoklarinetille sävelletty *Talviyön valot* on huomionosoitus valoille, jotka tarvitsevat pimeyttä ollakseen kauneimmillaan. Sävellys koostuu kolmesta lyhyestä osasta: *Tähtien kimmellys*, *Kuunvalo* ja *Revontulien tanssi*. Tämä sävellys ei arvatukaan perustu millään tavalla suoralle imitoinnille: talviöisiä valoja, joita näemme, olen pyrkinyt kuvaamaan musiikin avulla. Tähtiä trilleinä ja nopeina kuviaina, kuuta rauhallisina, selkeinä melodioina ja revontulia nopeahkona, aaltoilevana melodian liikkeenä.

*Pakkasyön tähdet kimmeltävät hangella
kuunvalo halkoo lumipeitteisiä oksia
jähän heijastuu revontulien tanssi*

Talviyön valot ovat ainutlaatuisia

Kuluneen lukuvuoden aikana olen säveltänyt kolme kappaletta opinnäytetyötäni varten. Sävellykset olen tehnyt hyödyntäen luontoa kuvaavia runoja, jotka olen itse kirjoittanut. Tässä konsertissa esitetään saksfonikvartetto *Luminen metsä*, sooklarinetille sävelletty *Aylmyys* ja klarinetille sekä bassoklarinetille sävelletty kolmiosainen teos *Talviyön valot*. Sävellystyötä on ohjannut Matti Heininen.

Saksfonikvartetille sävelletty *Luminen metsä* oli ensimmäinen valmistunut sävellys opinnäytetyötäni varten. Kappaleen inspiraationa toimii minun mielikuvissani marraskuu: päivä ei ole enää kovinkaan pitkä, ja talvi alkaa ottaa otetta syksystä. Tässä sävellyksessä luonto ei ole niinkään imitoinnin kohteena. Se on enemmänkin inspiraatio, jonka pohjalta olen koittanut luoda tietynlaista tunnelmaa musiikillisilla valinnoilla. Kappaleen alku on hyvin selkeälinjainen, jonka jälkeen tunnelma alkaa tiivistyä kohti kappaleen viimeistä käännekohtaa: loppu on jälleen rauhallinen ja samanaikaisesti soittavilta soittimilta osin ohuempi.

*Ensimmäinen on laskentunut maahan
Varvut kurkistelevat lumen alta*

*Puut ovat keränneet lunta
Pohjoistuuli keinuttaa oksia
Lumi pölyyää
ja leijaillee puun juurelle*

*Aurinko säteilee puiden välillä
laskien nopeasti maille
Alakuloinen täysikuu
valaisee lumista metsää*

*Puettessaan petoja kaurit jättävät
jälkensä lumeen*

LIITE 3: TIEDOTE KONSERTISTA

TIEDOTE, julkaisuvapaa heti

Kantaesitykset rikastuttavat Talvikamari-festivaalin monipuolista ohjelmaa

Talvikamari-festivaalin konsertissa Talvista tunnelmointia ke 23.2.2022 kello 19 Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarisalissa kuullaan sekä tuttuja klassikoita että uusia sävellyksiä. Mozartin Klarinettikvinteton ja Schumannin Pianokvinteton, op. 44 ohella konsertissa saavat kantaesityksensä Savonia-ammattikorkeakoulun musiikinopiskelija Minea Suhosen kolme teosta: saksofonikvartetille sävelletty *Luminen metsä*, klarinettisoolo *Kylmyys*, sekä kolmiosainen klarinettiduetto *Talviyön valot*.

22-vuotias Savonia-ammattikorkeakoulun klarinetinsoitonopiskelija Minea Suhonen kertoo sävellyksistään:

Talvikamarifestivaalilla kuultavat teokset ovat ensimmäiset sävellykseni, jotka tulevat julkisesti esitettäväksi. Halusin säveltää erilaisille kokoonpanoille, ja nimenomaan sellaisille, joissa voin itsekin soittaa mukana. Sävellykset ovat osa opinnäytetyötäni.

Luonto on aina ollut tärkeä osa minua. Kalastan, metsästän ja liikun muutenkin luonnossa. Olen kotoisin Lieksasta, jossa on paljon erämaita ja uskomattoman kaunis luonto. Synnyinkotikaupunkini luonto onkin ollut suurin inspiraatio sävellyksiini. Olen kirjoittanut kokemuksieni pohjalta runomuotoon pieniä tekstejä, jotka lopulta ovat antaneet suuntaa sille, mitä musiikillisia ratkaisuja olen säveltäessäni tehnyt. Syksystä siirtyminen kylmään, lumiseen talveen on tärkeää aikaa minulle. Rakastan talvea Suomessa! Siksi sävellysteni inspiraationa on nimenomaan loppusyksy ja talvi.

Klarinettisoolossa *Kylmyys* olen imitoinut joitakin luontoääniä soittimen mahdollistamalla tavoilla. Kappaleessa käytän moderneja soittotekniikoita, jotka esittelevät klarinetin monipuolisuutta soittimena, kuten esimerkiksi mahdollisuutta soittaa useampia ääniä samanaikaisesti. Kaikissa kappaleissa olen myös koittanut luoda suoran imitoinnin lisäksi mielikuvia musiikin avulla ilmiöistä, joita enemmänkin näkee kuin kuulee, esimerkiksi revontulista tai tähtitaivaasta.

Ohjelma:

W.A. Mozart: Klarinettikvintetto A-duuri K 581

Rauno Tikkanen, klarinetti

Jenni Miettunen, viulu

Anni Kutvonen, viulu

Semyon Danilovtsev, alttoviulu

Maria Karppinen, sello

Minea Suhonen: *Luminen metsä*

Sinna Hujanen, sopraanosaksofoni

Minea Suhonen: alttosaksofoni

Konsta Jokelainen: tenorisaksofoni

Pekka Toivanen: baritonisaksofoni

Suhonen: *Kylmyys*

Minea Suhonen, klarinetti

Suhonen: *Talviyön valot*

Minea Suhonen, klarinetti

Sinna Hujanen, bassoklarinetti

R. Schumann: Pianokvintetto op. 44

Ensemble Brillante: Ville Kukkola, piano

Ella Kaitala, viulu

Annika Tornberg, viulu

Nella Lepistö, alttoviulu

Nelli Pehkonen, sello

Konserttiin on vapaa pääsy

Lisätiedot:

Minea Suhonen

0XX XXX XXXX

minea.suhonen@XXXXXXXXXXXXXXXXXX